

Covenant & Conversation

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

RABI LORD JONATHAN SACKS'IN ÖĞRETİ VE YAZILARINDAN

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için **Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle**. "R. Chaim Schimmel'in Tora'sını, onunla ilk karşılaştığım zamandan beri severim. Sadece yüzeysel gerçeğe değil, altta yatan daha derin gerçeğe olan bağlantısıyla da ilgilenmeye gayret eder. 60 yıldır kendisine eşlik eden olağanüstü eşi Anna'yla birlikte, aile, cemaat ve Tora sevgisine adanmış bir yaşam inşa ettiler. Ortaya koydukları örnek yaşamla beni fazlasıyla etkilemiş müstesna bir çift." – Rabi Sacks

Vayigaş

Aradaki Mesafe

"Kirpiler kışın ne yapar?" diye sormuştu Schopenhauer. Kendilerini nasıl sıcak tutarlar? Birbirlerine çok yaklaşacak olsalar birbirlerini yaralayacaklardır. Eğer çok uzak dururlarsa bu kez donacaklardır. Hayat, kirpiler için, yakınlık ve mesafe arasında ince bir denge anlamına gelmektedir. Doğruyu yapmak zordur, yanlışta düşmek tehlikelidir. Ve bizim için de öyledir.

Peraşamıza ismini veren sözcüğün kuvveti de buradadır: *Vayigaş*. "Yaklaştı."

Yeuda ona yaklaştı ve "Affedin efendim" dedi. "Lütfen kulunuz efendimin kulağına bir söz söylesin. Ve lütfen bendenize öfkelenmeyin; çünkü siz bizzat Paro gibisiniz."

Bereşit 44:18

Belki de hayatında ilk kez olmak üzere, Yeuda, kardeşi Yosef'e yaklaşmıştır. Buradaki ironi, tabii ki, onun Yosef olduğunu bilmiyor olmasındadır. Ancak bu tek yaklaşma hareketi, Yosef'in tüm rezervlerini eritmiş, tüm savunma duvarlarını yıkmıştır ve sanki artık kendisini tutmayı başaramıyormuşçasına Yosef nihayet kimliğini açıklamıştır:

Yosef kardeşlerine "Yosef'im ben! Babam hâlâ hayatta mı?" dedi

Bereşit 45:3

Vayigaş'ın anahtar sözcük olduğundan nasıl mı emin olabiliriz? Çünkü bu sözcük, birçok *perek* ve uzun yıllar öncesindeki başka bir pasukla tezat oluşturmaktadır:

Onu uzaktan gördüler ve [Yosef] onlara yaklaşımadan önce onu öldürmek için plan yaptılar.

Bereşit 37:18

Hikâyenin tam başında, Yosef babası tarafından, sürüleri gütmekte olan kardeşlerinin ne âlemde olduklarını görmeye gönderildiği zaman, kardeşleri onu uzaktan, bir mesafeden görmüşlerdi. Sahneyi zihninizde canlandırın. Onun yüzünü görememektedirler. Tek görebildikleri zengin süslemeleri olan "çok renkli kaftan"dır ve bu onların canını fazlasıyla sıkılmaktadır. Bu kaftan, babalarının en çok sevdiği kişinin kendileri değil, o olduğunun sürekli bir hatırlatıcısıdır.

Uzaktan insanları insan olarak görmeyiz ve insanlar insanları insan olarak görmemeye başladığı ve onlar bunun yerine birer simge, birer kıskançlık veya nefret simgesi haline

geldiği zaman, birbirlerine kötü şeyler yapabilirler. Yosef ve kardeşlerinin tüm trajedisi, mesafeydi. Her açıdan birbirlerinden çok uzaktaydılar.

Bu nedendir ki, aralarındaki buzların çözülmesi ve birbirleri için birer yabancı değil de kardeş haline gelmeleri ancak Yeuda Yosef'e yaklaştığı zaman – *vayigaş* – gerçekleşmiştir.

Çok fazla mesafe bizi dondurur. Ama çok fazla yaklaşırsak birbirimizi incitebiliriz. Yaakov ve Esav'ın hikâyesi buydu. Bunu bir düşünün. Yaakov Esav'ın *behorluk* hakkını satın almıştı. Onun *berahasını* çalmıştı. Esav'ın giysilerini giymişti. Onun kimliğini ödünç almıştı. Doğdukları sırada bile Yaakov Esav'ın topuğunu tutmaktaydı.

İlişkileri ancak aralarında bir mesafe olduğu zaman – Yaakov'un evden uzakta, Lavan'ın yanında olduğu 22 yıllık süre sonrasında – iyileşmişti ve bu sayede, tekrar buluştukları zaman, Yaakov'un endişelerine rağmen, Esav onu kucaklayıp öpmüş ve ona bir kardeş ve bir arkadaş gibi davranmıştı.

Çok fazla yaklaşırsak birbirimizi incitiriz. Çok fazla uzaklaşırsak donarız.

Öyleyse, yani bu denge meselesi bu kadar narinse ve işlerin olumsuzluğa dönüşmesi bu kadar kolaysa, ilişkilerimizi inşa etmek ve devamlı kılmak nasıl mümkün olacaktır? Tora'nın cevabı, daha Tora'nın ilk *perekinde* verilmiştir: önce ayır, sonra birleştir. *Leavdil*, “ayırma” fiili Bereşit kitabının ilk *perekinde* beş kez geçmektedir. Tanrı, ışığı karanlıktan, üst ve alt suları birbirinden, denizi karalardan ayırmaktadır. Ayırmak, Yahudi kanununun kalbinde yer alır – kutsal olanla olmayan, saf olanla olmayan, caiz olanla olmayan birbirinden ayrılmalıdır.

Yahudilikte *kadoş*, yani “kutsal” sözcüğü aslında “ayrı” anlamına gelir. Kutsal kılmak, ayırmaktır. Neden? Çünkü ayırdığımız zaman bir düzen yaratırız. Kaosu yeneriz. Her şeye ve herkese hak ettiği alanı açarız. Ben benim ve sen değilim. Sen sensin ve ben değilsin. Farkımızı ve mesafemizi saygıyla tanıdığımız zaman, artık birbirimize zarar verme tehlikesi olmadan birleşebiliriz.

Önce ayır, sonra birleştir. Görüldüğü kadarıyla, Yahudiliğin yolu budur.

Yürek burkan ayrılıklar, Avraam'ın hikâyesinin her iki ucunda da görülmektedir. Misyonunun başlangıcında Avraam'a, kendisini babasından ayırması, evini terk etmesi ve uzak, yeni bir diyara doğru yola çıkması söylenmişti. Sonlara doğru, kendisini, farklı yollarla, her iki oğlundan da ayırması söylenmişti. Bu acı verici olaylar insanlık hakkında düşünmenin yeni bir yolunun ıstırap verici doğum sancılarını temsil eder. Ama nihayetinde, Avraam'ın oğullarını, tekrar yan yana dururken ve Avraam'la uzlaşmış halde görmekteyiz.

Tanrı dünyayı bu şekilde yaratmıştır ve biz de gerçek kişisel ilişkileri bu şekilde yaratırız. Ayrılıklar ve diğer kişi için bir boşluk bırakarak. Ebeveynler çocuklarını kontrol altında tutma peşinde olmamalıdır. Eşler birbirlerini kontrol altında tutma peşinde olmamalıdır. İlişkilerin, tarafların her birine tam birer birey olarak gelişme olanağı tanınmasını sağlayan etken, aramızdaki dikkatle ayarlanmış mesafedir. İşte o zaman, geri durup – ama çok da geride değil – diğer kişiye gerçekten baktığımızda, onu doğru bir şekilde görebiliriz.

Sorunun ve çözümünün en güzel simgesi, Şabat bitimindeki *avdala* seremonisi ve özellikle de *avdala* mumudur. Bu mumda birbirinden ayrı en az iki fitil olmalıdır; ama bu fitiller aynı alev tarafından birleştirilecek kadar yakındır. Aynısı bir karı-koca için de geçerlidir. Aynısı ebeveynler ve çocukları için de geçerlidir. Ve aynısı, kardeşler için de geçerlidir veya geçerli olmalıdır. Aşırı mesafe, Yeuda ve Yosef arasındaki ilişkiye zarar vermiştir. *Vayigaş* – Yeuda'nın kardeşine yaklaşma hareketi – bunu düzeltmiştir.

Şabat Sofrası İçin Tartışma Soruları:

1. Aile ve arkadaşlarınızla olan ilişkilerinizde yakınlık ve mesafe arasındaki dengeyi ne zaman deneyimlediniz?
2. Sizce Yosef ve kardeşleri arasındaki ilişkiye dair anlatım, şayet tüm kardeşler en baştan itibaren “daha yakın” olsalardı ne yönden farklı olurdu? Sizce kardeşlerin, aralarındaki ilişkiyi korumak için biraz mesafeye o zaman da ihtiyaçları olur muydu?
3. Mesafe ve yakınlık fikrini Tanah’ın başka neresinde görüyoruz?